

Slutversion
2020-02-11

Groddjursinventering Björnkulla, Huddinge kommun

Inventering av groddjur i samband med detaljplanearbete

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Huddinge kommun

Framställt av: Ekologigruppen AB

www.ekologigruppen.se

Telefon: 08-525 201 00

Slutversion: 2020-02-06

Uppdragsansvarig: Fingal Gyllang

Medverkande: Fingal Gyllang, Rikard Anderberg

Intern kvalitetsgranskning: Fredrik Engdahl 2018-06-29

Foton: Om inget annat anges: Ekologigruppen AB

Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB

Internt projektnummer: 7680

Bild på framsidan: Björnkulladammen där både större och mindre vattensalamander noterades.

Innehåll

Innehåll	3
Sammanfattning	4
Bakgrund	5
Metoder	7
Lekinventering	8
Avgränsning av livsmiljöer/övervintringsmiljöer	8
Osäkerhet i bedömningen	8
Resultat	9
Lekvatten	9
Livsmiljöer/ Övervintringsmiljöer	14
Konsekvensbedömning	15
Referenser	17

Sammanfattning

Ekologigruppen genomförde under april och maj 2018 en groddjursinventering i Björnkulla söder om Flemingsberg i Huddinge kommun. Inventeringen gjordes på uppdrag av Huddinge kommun, och syftar till att verka som underlag i samband med planprogramarbete i området. Målet med inventeringen var att ta reda på vilka groddjur som förekommer inom det planerade planprogramområdet. Kring Björnkulla och skogen väster om Björnkulla förekommer flera miljöer som bedömdes utgöra lämpliga miljöer för groddjur., till exempel vattenhållande diken och anlagda dammar.

Inventeringen av de potentiella lekmiljöerna utfördes under tre kvällar/nätter; 30 april–1 maj, 8–9 maj och 24–25 maj 2018. Inventeringen genomfördes efter mörkrets inbrott under ljumma/varma nätter med svaga vindar. Den metod som användes var en variant av den standardiserade ficklampsmetoden för inventering av större vattensalamander.

Under inventeringen hittades områden som bedömdes kunna hysa groddjur i två av de sex besökta lokalerna och i en av dessa (lokal 1) noterades också parning av större och mindre vattensalamander. De rikaste förekomsterna av groddjur i utredningsområdet fanns i det stora diket söder om Björnkulla (lokal 1), där fyra olika arter groddjur påträffades. På lokalen finns livskraftiga populationer av såväl större som mindre vattensalamander, samt enstaka exemplar av vanlig groda och vanlig padda. I Björnkulladammen förekom tre arter: större och mindre vattensalamander, samt vanlig padda. Ingen parning noterades i Björnkulladammen.

Alla groddjur skyddas av lagstiftning enligt 4 och 6 §§ artskyddsförordningen och är fridlysta i Sverige. Större vattensalamander och skyddas av 4 § artskyddsförordningen, vilket innebär ett starkt skydd mot påverkan på både enskilda individer och på deras livsmiljöer. En översiktlig bedömning av eventuell påverkan av exploatering i området och förslag på hur negativ påverkan kan undvikas har därför tagits fram inom ramen för detta arbete.

Eftersom den planerade exploateringen i området bedöms ta miljöer som nyttjas av större vattensalamander i anspråk behöver man genomföra åtgärder för att säkra en kontinuerlig ekologisk funktion för arten. Dessa åtgärder bör omfatta:

- Bevarande av befintliga lekmiljöer, livsmiljöer och övervintringsplatser, och/eller skapande av nya sådana miljöer i området.
- Anlägga vägtrummor, eller så kallade groddjurspassager, på lämpliga platser under vägar, vilka medför en säker passage för groddjur. Vägar kan dessutom konstrueras med ledarmar som gör det svårt för groddjur att passera fritt över en väg utan istället leds till passager under den.
- Tillförsel av död ved eller anläggande av så kallade ”grodhotell” på lämpliga platser. Dessa är tänkta som miljöer för övervintring och skulle också gynna andra groddjur i området.

Fortsatt arbete inom område bör fokusera på att belysa groddjurens spridningsvägar närmare. Framförallt behöver möjliga spridningsvägar kartläggas inom ett större geografiskt område. Efter en sådan kartläggning kan placering och utformning av åtgärder preciseras närmare.

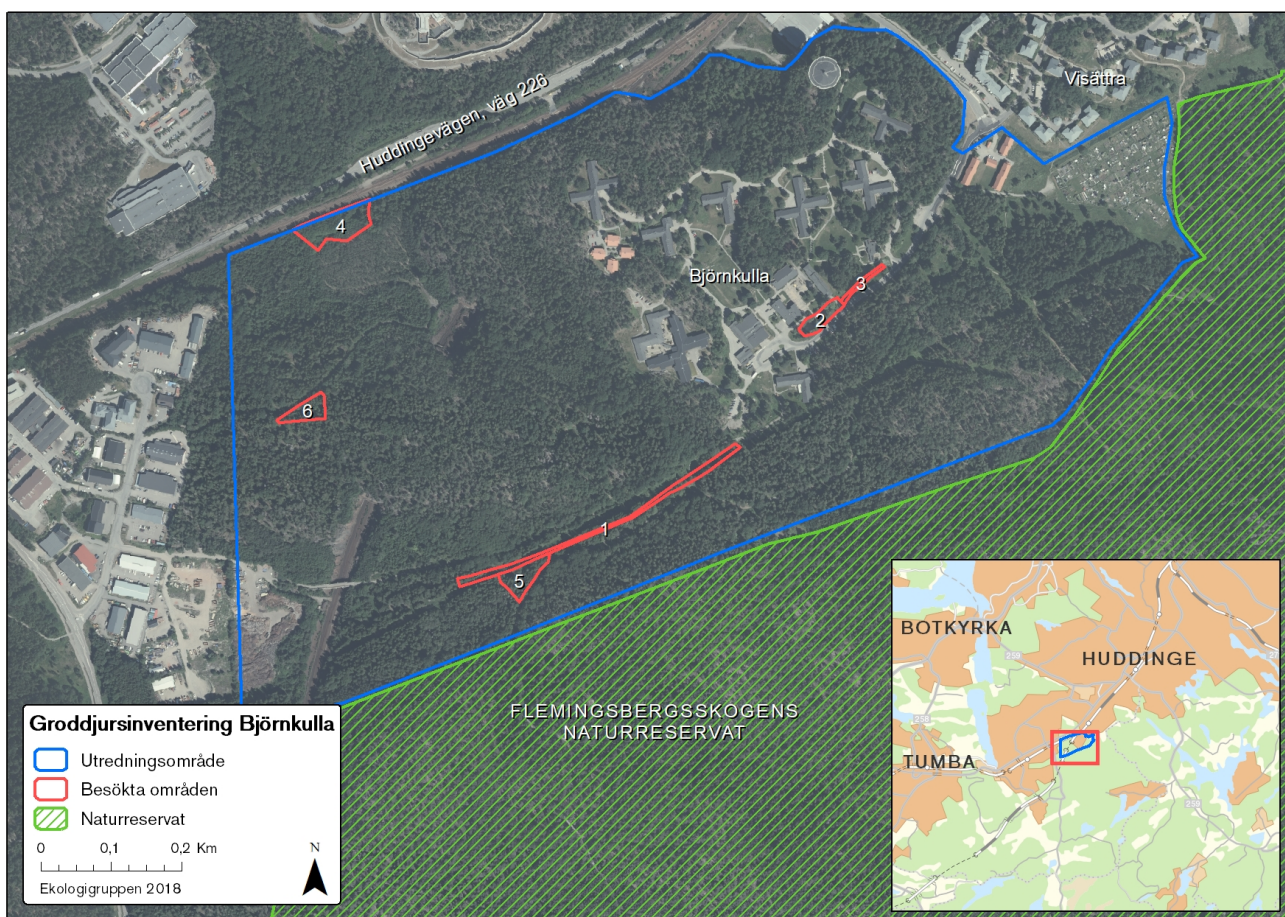
Bakgrund

Groddjursinventering
Björnkulla,
Huddinge kommun
Slutversion
2020-02-11

Ekologigruppen genomförde under april och maj 2018 en groddjursinventering i Björnkulla söder om Flemingsberg i Huddinge kommun. Inventeringen gjordes på uppdrag av Huddinge kommun, och syftar till att verka som underlag i samband med planprogramarbete i området. Målet med inventeringen var att ta reda på vilka groddjur som förekommer inom det planerade planprogramområdet.

I samband med genomförd naturvärdesinventering i området (Ekologigruppen 2018) framkom det att den skyddade arten större vattensalamander (se faktaruta och avsnitt om artskyddsförordningen nedan) påträffats inom utredningsområdet (Södertörnsekologerna 2008, Artportalen 2018). Inom och i nära anslutning till utredningsområdet (figur 1) förekommer flera miljöer, till exempel sumpmarker, vattenhållande diken, anlagda dammar och sumpskogar, som bedömdes utgöra lämpliga miljöer för groddjur. För att undersöka om större vattensalamander och andra groddjur förekommer inom området genomförde Ekologigruppen en riktad groddjursinventering under april och maj 2018. Uppdragsansvarig var Fingal Gyllang. Fältarbetet genomfördes av Rikard Anderberg och Fingal Gyllang. Rapporten skrevs av Rikard Anderberg och kvalitetsgranskades av Fredrik Engdahl.

Denna rapport redovisar resultatet från den utförda inventeringen och kan användas som underlag vid konsekvensbedömningar för planerad bebyggelse i området.

Figur 1. Kartan visar utredningsområdet för den genomförda inventeringen av groddjur runt Björnkulla söder om Flemingsberg. De röda områdena indikerar potentiella lek miljöer som besökts vid nattinventeringar, siffrorna anger objektens nummer.

Artskyddsförordningen

Större vattensalamander är påträffad inom utredningsområdet (Södertörnsekologerna 2008) och alla groddjur är skyddade enligt artskyddsförordningen. För att fastställa om det finns fler förekomster av groddjur i området som måste hanteras genomfördes en groddjursinventering under våren 2018. Under inventeringen påträffades fyra arter groddjur: större och mindre vattensalamander, vanlig groda och vanlig padda.

Artskyddsförordningen ger ett skydd för alla vilda fåglar och ett antal andra djur och växter som finns uppräknade i artskyddsförordningens bilagor. Olika arter har olika skydd beroende på i vilken § i artskyddsförordningen som arten är skyddad.

Skyddet är utformat som ett strikt skydd, det vill säga det finns ingen rimlighetsavvägning mellan nödvändigheten av projektet och behovet av att skydda arten. I prejudikat finns dock bedömningar att det inte är enstaka individer som är skyddade utan snarare den lokala populationen.

Artskyddsförordningen uttrycker att en arts ”gynnsamma bevarandestatus inte får försvåras”, i det ingår att den lokala populationen inte får påverkas. Det är ofta svårt att avgränsa lokal population och få rättsfall finns. Ekologigruppen utgår i våra bedömningar från att lokal population är en delpopulation där det finns tydliga spridningshinder till andra förekomster av arten. Exempelvis kan en groddjurspopulation omgiven av bebyggelse och vägar betraktas som en lokal population. För andra arter som t.ex. flyttfåglar där spridningen inte är ett problem kan den lokala populationen utgöras av ett helt landskap eller kanske hela landet.

Om ett projekt eller en plan bedöms påverka lokal population är det inte möjligt att söka dispens, istället måste skyddsåtgärder vidtas så att populationen inte påverkas. Om detta görs rätt, behövs inte längre dispensen. Målet med skyddsåtgärderna blir alltså att göra dispensen onödig. Skyddsåtgärder kan ha karaktären av kompensationsåtgärder där ett närliggande område iordningställs så att numerären av arten inte minskar.

Groddjur

För groddjur är det två olika §§ i artskyddsförordningen som är tillämpliga. 4 § skyddar gölgroda, större vattensalamander och åkergroda (samt de i södra Sverige förekommande arterna klockgroda, långbensgroda, lökgroda, strandpadda, grönläckig padda och lövgroda).

Dessa arter är skyddade och det är dessutom uttalat att den livsmiljö de behöver också är skyddad. Förekomst av dessa arter i ett område medför ofta mer eller mindre omfattande åtgärder.

För de groddjursarter som är skyddade enligt 6 § i artskyddsförordningen (vanlig groda, vanlig padda, ätlig groda och mindre vattensalamander) gäller att livsmiljön inte är skyddad. Detta spelar dock mindre roll då skydd för den lokala populationen förutsätter att det finns livsmiljöer. Förekomst av vanlig groda, vanlig padda och mindre vattensalamander behöver inte alltid medföra skyddsåtgärder då lokal population ofta är stor.

Den här rapporten anger vilka förekomster av groddjur som finns i området och ger en första indikation på vilka åtgärder som kan tänkas behövas för att inte påverka de lokala populationerna av dessa arter.

Mindre vattensalamander (*Lissotriton vulgaris*)

En upp till 10 cm lång gråbrun salamander med mörkt gråaktiga fläckar som under leken framträder tydligare. På huvudets sidor går en mörk linje genom ögat. Undersidan är orange i mitten, ljusare mot sidorna, med bruna fläckar. Under leken utvecklar hanen en ryggkam som löper från huvudet till svanspetsen.

Större vattensalamander (*Triturus cristatus*)

Blir 12-18 cm lång och är avsevärt större än den mindre vattensalamandern. Huden är svart eller mörkt brun och knottig på ryggen och kroppssidorna. Under leken utvecklar hanen en ryggkam som slutar vid ryggslutet, för att sedan fortsätta några mm längre ned efter svansroten.

Åkergroda (*Rana arvalis*)

Åkergrodan är en upp till åtta centimeter stor groda som har en spetsig nos med mörk ansiktsmask. Färgen varierar från brunt till brungult. Undersidan är oftast enfärgat ljus. Under leken ändrar hanen färg till helt eller delvis blå. Grävknölen på bakfotens insida är hård och stor, minst som halva innetån.

Vanlig groda (*Rana temporaria*)

Den vanliga grodan är en upp till elva centimeter stor groda med trubbig nos och mörk ansiktsmask. Färgen varierar från beige till mörk- eller grönbrun. Undersidan är ljus och har ofta mörkare fläckar. Grävknölen på bakfotens insida är liten och mjuk, och är aldrig längre än 1/3 av tåns längd.

Vanlig padda (*Bufo bufo*)

Den vanliga paddan blir upp till tolv centimeter stor padda med brun- eller brunsvart knottig hud. Bakom de orange eller röda ögonen sitter stora giftkörtlar. Paddans gift, bufagin, irriterar slemhinnor och är

Metoder

Lekvatten

I samband med naturvärdesinventering i området under hösten 2017 (Ekologigruppen 2018) noterades miljöer som bedömdes kunna utgöra lämpliga lekvatten och livsmiljöer för groddjur (figur 2). De platser som ansågs ha potential att hysa groddjur återbesöktes nattetid under april och maj 2018. För att en vattensamling ska betraktas som ett potentiellt lekvatten måste det uppfylla vissa kriterier, och ju fler av dessa som uppfylls, desto större sannolikhet att vattensamlingen är lämplig som lekvatten. Kriterierna som gör en vattensamling lämplig att hysa groddjur är att den:

- inte torkar ut under sommaren
- ligger i ett öppet och soligt läge

- är fri från fisk
- ligger låglänt
- är rikligt bevuxen med vattenvegetation
- inte har surt vatten

Överlag värderas alla kriterier av samtliga arter av groddjur, men större vattensalamander har något högre krav på att det finns vatten längre under säsongen, eftersom ynglen tar längre tid på sig för sin utveckling.

Fältinventering efter potentiella dammar för lek, övervintringsplatser, samt livsmiljöer för groddjur gjordes i samband med naturvärdesinventeringen den 10 april 2018. Områden som besöktes vid första inventeringstillfället är utpekade i figur 1.

Lekinventering

Inventeringen av de potentiella lekmiljöerna utfördes under tre kvällar/nätter; 30 april–1 maj, 8-9 maj och 24–25 maj 2018. Inventeringen genomfördes efter mörkrets inbrott under ljumma/varma nätter med svaga vindar. Den metod som användes var en variant av den standardiserade ficklampsmetoden för inventering av större vattensalamander (Naturvårdsverket 2005). Metoden går ut på att eftersök görs med hjälp av ficklampa i 30 sekunder var femte meter längs strandkanten på varje potentiell lokal. Alla groddjur som observerades och hördes under inventeringarna räknades och bestämdes till art och utvecklingsfas (vuxna individer, rom, yngel). Alla fynd registrerades och koordinatsattes med programvaran ESRI Collector på en iPad.

Avgränsning av livsmiljöer/övervintringsmiljöer

Avgränsning av groddjurens livsmiljöer är svårt att göra eftersom flera arter, till exempel vanlig padda och vanlig groda, förekommer i alla typer av fuktiga biotoper. Därför har denna avgränsning endast gjorts översiktligt.

Ett område som bedöms vara övervintringsplats ska helst ligga i ett varmt läge, gärna en sydsluttning, eftersom groddjuren då tidigt kan vakna på våren ur sin dvala. Det måste även vara möjligt att krypa undan och gå i dvala i ett utrymme som är frostfritt, till exempel stenrösen, stenmurar eller komposthögar. Potentiella övervintringsplatser togs med i bedömningen av passande livsmiljöer.

Osäkerhet i bedömningen

Våren 2018 var ovanligt varm och torr, under maj månad var nederbördsmängden i Stockholmsregionen under det normala, endast 10-25 % av normala vattenmängder enligt SMHI. Det torra vädret medförde att flera vattensamlingar var uttorkade eller endast hyste små vattenmängder vid de sista besöken i området. En möjlig konsekvens av uttorkade vattensamlingar kan vara att potentiella lekvatten övergavs. Framförallt större vattensalamander är beroende av att lekvattnet är permanent eftersom larverna stannar i vattnet under säsongen (Bina 2015). Det är möjligt att lekmiljöerna kan nyttjas i större utsträckning under ett år med normal nederbörd.

Vid det sista besöket (24-25 maj) var vattenytan i samtliga besökta vattensamlingar i princip helt täckt av pollen. Det var därför mycket svårt att se ned i vattnet för att notera förekomster av simmande groddjur. Endast ett fåtal djur noterades vid det sista besöket i området, vilket kan bero på svårigheten att se ned i vattnet.

Resultat

Groddjursinventering
Björnkulla,
Huddinge kommun
Slutversion
2020-02-11

Lekvatten

Vid första inventeringstillfället som gjordes under dagtid noterades inga groddjur eller groddrom, men fyra miljöer bedömdes kunna vara potentiella livsmiljöer för groddjur (figur 4). Dessa besöktes sedan under tre nätter i maj för att dokumentera förekomster av groddjur.

Groddjur påträffades i två av de sex besökta lokalerna (tabell 1), och i en av dessa (lokal 1) noterades också parning av både större och mindre vattensalamander. De rikaste förekomsterna av groddjur i utredningsområdet fanns i det stora diket söder om Björnkulla (lokal 1), där fyra olika arter påträffades. På lokalen finns livskraftiga populationer av såväl större som mindre vattensalamander, samt enstaka exemplar av vanlig groda och vanlig padda. Här observerades också 2 vanliga snokar. I Björnkulladammen förekom tre arter groddjur: större och mindre vattensalamander, samt vanlig padda. Ingen parning noterades i Björnkulladammen.

Inga groddjur noterades vid någon av de andra besökta lokalerna.

Tabell 1. Tabellen visar de fynd av grod- och kräldjur som gjordes under inventeringen. MVS=Mindre vattensalamander, SVS=Större vattensalamander, VG= Vanlig groda, VP= Vanlig padda, VS= Vanlig snok. Kön betecknas enligt följande: ♂ - hane, ♀ - hona, ♂♀ - hane och hona i par, OK – okänt. Totalt noterades 65 grod- och kräldjur vid de fyra besöken i området.

Vattensamling	26/4 Dagtid	30/4-1/5 Kvällstid	8-9/5 Kvällstid	24-25/5 Kvällstid
1: Stora diket	Inga fynd	MVS: 4 ♂, 1 ♀, 2 ♂♀ 2 OK SVS: 5 ♀ VP: 1 ♂ VS: 1 OK	MVS: 1 ♂, 8 ♀, 2 ♂♀ SVS: 7 ♂, 7 ♀, 8 ♂♀, 4 OK VG: 1 OK VS: 2 OK	MVS: 1 ♀ VG: 1 OK
2: Björnkulla-dammen	Inga fynd	Inga fynd	MVS: 1 ♀ SVS: 3 ♂, 2 ♀ VP: 1 ♂	Inga fynd
3: Diket O Björnkulladammen	Inga fynd	Inga fynd	Inga fynd	Inga fynd
4: Sumpskog NV Björnkulla	Inga fynd	Inga fynd	-	-
5: Sumpskog S diket	Inga fynd	Inga fynd	-	-
6: Sumpskog V Björnkulla	Inga fynd	-	-	-

Stora diket (lokal 1)

Objektet utgörs av ett cirka 2 m brett dike som löper genom skogsmark. Kanterna är delvis flacka, delvis brant sluttande. Diket har rik vegetation av vattenväxter, mest naten (*Potamogeton spp.*) och kransalger (Charophyta). Lågor förekommer rikligt i vattnet, mest som klen ved av viden, men med enstaka grövre gränslågor också. Diket omgärdas av varierande vegetation med öppen gräsmark, videsnår, eller granskog. Diket är starkt uträdat, men har inga hårdgjorda kanter. På flera platser hänger kantvegetationen, mest gräs, ut i vattnet och bildar ett täcke under vilket groddjur kan gömma sig. Cirka 50 meter norr om diket finns en gles blandskog belägen i en sydvänt backe där det troligtvis förekommer lämpliga övervintringsplatser för groddjur.

Vid första inventeringstillfället på natten påträffades såväl mindre som större vattensalamander, vanlig padda och vanlig snok (se faktaruta sidan 7, samt tabell 1). Parning noterades av mindre vattensalamander. Totalt påträffades 9 exemplar av mindre vattensalamander, 5 större vattensalamander, 1 vanlig padda och 1 vanlig snok vid första besöket.

Vid det andra inventeringstillfället noterades 11 exemplar av mindre vattensalamander, 26 exemplar av större vattensalamander i lekdräkt (varav fyra i parning), 1 vanlig groda och två exemplar av vanlig snok.

Vid det tredje besöket var vattenytan till stor del täckt av pollen, och groddjur svåra att observera. Ett exemplar av mindre vattensalamander och en vanlig groda noterades vid besöket.

Figur 2. Bilden visar diket (lokal 1) i vilken fyra arter groddjur påträffades. Fotografiet är taget i södra delen av diket i samband med naturvärdesinventering i området i maj 2018.

Björnkulladammen (lokal 2)

Dammen söder om Björnkulla är en liten näringsrik damm omgiven av rabatter och planterade buskar. Vegetationen i dammen domineras helt av slingor (*Myriophyllum spp.*) som täcker en stor del av botten. Längs dammens kanter hänger gräs ut på vissa platser. I andra delar är strandvegetationen mycket sparsamt utvecklad. Det förekommer inga lämpliga övervintringsplatser i nära anslutning till dammen. I dammens östra del finns ett översvämningsskydd som tömmer ut vatten i ett djupt dike som rinner österut. I dammen noterades förekomster av fisk (ruda) samt ett häckande par av gräsand. Lokalen listas som en känd lek miljö för såväl mindre som större vattensalamander i Södertörnsekologernas groddjursinventering 2008 (Södertörnsekologerna 2008).

Vid första nattbesöket noterades inga groddjur i dammen. Vid det andra besöket noterades ett exemplar av mindre vattensalamander, fem exemplar av större vattensalamander samt en vanlig padda. Vid det sista besöket noterades inga groddjur.

Dike öster om Björnkulladammen (lokal 3)

Diket öster om Björnkulladammen ligger i en djup sänka nedanför en mindre bilväg. Vatten tillrinner framförallt från ett översvämningsskydd i Björnkulladammen, men också delvis som dagvatten från skolområdet i norr, och bilvägen i söder. Vegetationen i diket domineras av stråväxter som starr och gräs. Enligt Huddinge kommun finns uppgifter om att groddjur noterats i diket (Huddinge kommun muntl.), men inga påträffades i samband med denna inventering. Diket utgör troligen en del av en spridningsväg för groddjur.

Sumpskog nordväst om Björnkulla (lokal 4)

Sumpskogen nordväst om Björnkulla pekades ut som en möjlig livsmiljö för groddjur i samband med en naturvärdesinventering genomförd hösten 2017 av Ekologigruppen. Sumpskogen utgörs av ung björkskog med stående vatten och är belägen mellan ett område med sandig tallskog och en stenig järnvägsviadukt.

Objektet besöktes vid första besöket dagtid samt den första nattinventeringen, men bedömningen gjordes att objektets grunda vatten, brist på övervintringsplatser och isolerade läge gjorde det till en osannolik livsmiljö för groddjur. Vattnet i sumpskogen föreföll också vara nedsmutsat och övergött av tillrinnande vatten från närliggande väg och järnväg. Inga groddjur noterades vid nattbesöket, och objektet besöktes inte de två kommande nattbesöken.

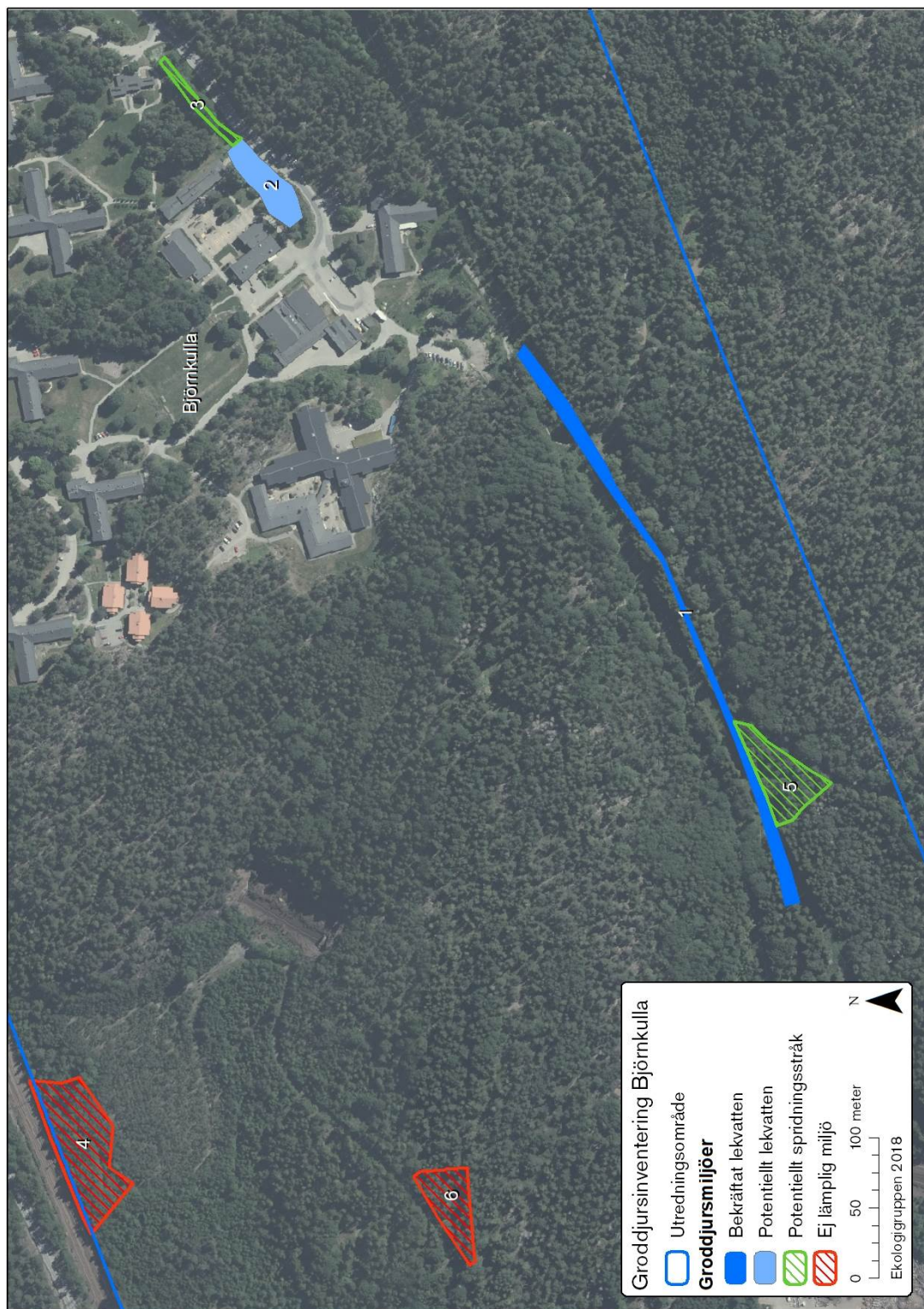
Figur 3. Bilden visar västra delen av Björnkulladammen. Totalt påträffades tre arter groddjur i dammen i samband med denna inventering. Bilden är tagen i juni 2018.

Sumpskog söder om Björnkulla (lokal 5)

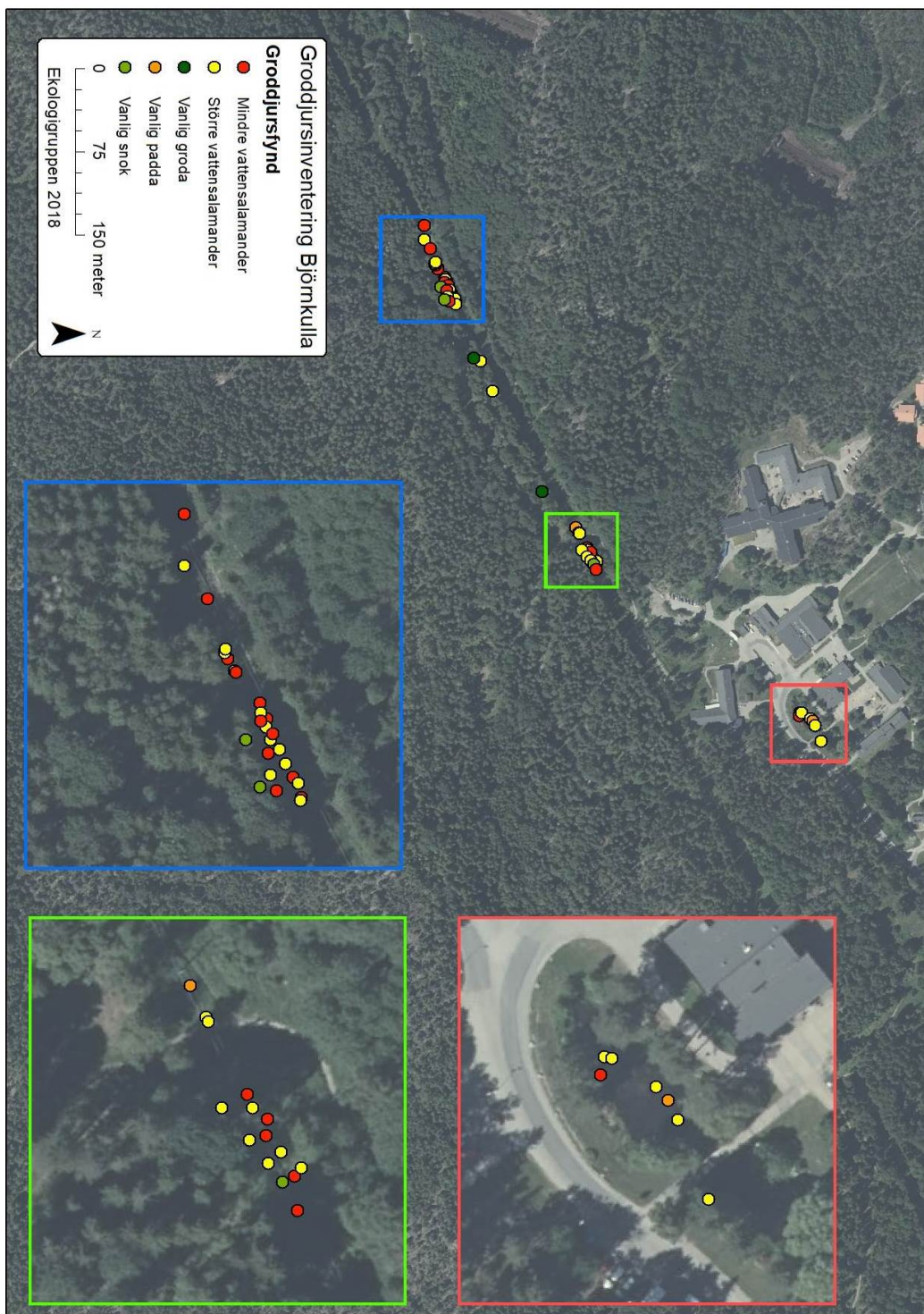
Objektet utgörs av en försumpad björkskog runt ett mindre dike, sydväst om Björnkulla. Objektet identifierades som en potentiell livsmiljö i samband med dagtidsbesöket i april. Vid första nattbesöket på platsen var marken alltför upptorkad för att vara lämpligt som groddjursmiljö, och inga groddjur noterades inom objektet. Det är möjligt att objektet är viktigt som en del i en spridningsväg för groddjur, och att det under normaltorra år har vatten stående längre in på våren, och därmed kan utgöra födosökningsmiljö för groddjur. Lokalen besöktes inte vid de två sista nattinventeringarna.

Sumpskog väster om Björnkulla (lokal 6)

Objektet utgörs av gles sumpblandskog med gran och björk. Under hösten 2017 var marken mycket blöt i objektet, och flera små vattenspeglar fanns. I april 2018 var objektet mycket torrt, och inga öppna vattenspeglar fanns på platsen. Lokalen bedömdes inte utgöra en lämplig livsmiljö för groddjur, och besöktes inte vid nattinventeringarna. Markskiktet domineras av hygروفil vegetation som björn- och vitmossor. Död ved förekommer sparsamt i objektet.

Figur 4. Identifierade groddjursmiljöer runt Björnkulla. Fyra groddjursmiljöer identifierades i anslutning till utredningsområdet: ett bekräftat lekvatten, ett potentiellt lekvatten, samt två potentiella spridningsvägar. Två av de besökta områdena bedömdes inte utgöra lämpliga miljöer för groddjur.

Figur 5. Karta som visar fynd av grod- och kräddjur inom utredningsområdet vid Björnkulla. Inom utredningsområdet påträffades fyra arter groddjur: större- och mindre vattensalamander, vanlig groda och vanlig padda. De flesta djuren påträffades i det stora diket sydväst om Björnkulla.

Livsmiljöer/ Övervintringsmiljöer

Groddjur lever en stor del av året på land, där de födosöker, vilar och övervintrar. Lämpliga områden för övervintring kan till exempel vara under stenar, stockar, rötter, i stenrösen eller i komposthögar. En viktig förutsättning är att övervintringsmiljön är frostfri.

I inventeringsområdet är förekomsten av liknande miljöer riklig, men oftast inte i direkt anslutning till de identifierade groddjursmiljöerna. Norr om det stora diket (objekt 1) finns en sydvänd, stenig sluttning som kan utgöra en lämplig övervintringsmiljö för groddjur. Möjligtvis är den på vissa ställen för beskuggad, och skulle bli mer lämplig om den var glesare bevuxen av träd. Runt diket finns rikligt med fallna träd och skrymslen som kan utgöra övervintringsplatser för groddjur. Runt Björnkulladammen finns inga lämpliga övervintringsplatser för groddjur, och groddjur på platsen skulle gynnas av att övervintringsplatser, exempelvis grodhotell (figur 6) anlades i anslutning till dammen.

Figur 6. Nyanlagt "grodhotell" i anslutning till en mindre damm i Södertälje kommun. Hotellet är placerat i en sluttning och består av stenar i olika storlekar som delvis täckts med jord. Dessa miljöer kan tjäna som övervintringsmiljöer.

Konsekvensbedömning

Groddjursinventering
Björnkulla,
Huddinge kommun
Slutversion
2020-02-11

Vid exploatering av inventeringsområdet riskerar man att irreversibelt skada miljöer för groddjur om inte hänsyn tas till dessa i samband med upprättande av planprogram i området. Utöver att ny bebyggelse riskerar att förstöra befintliga livsmiljöer så kan anläggning av vägar i området leda till försämrade spridningsmöjligheter för groddjur. Det vill säga förhindra deras möjligheter att vandra till lämpliga lekvatten och hitta övervintringsmiljöer.

Vid exploatering som bedöms förstöra livsmiljöer för arter skyddade enligt artskyddsförordningen måste åtgärder vidtas för att ingen negativ påverkan på arternas bevarandestatus ska ske. Detta innebär att bebyggelse måste planeras på ett sådant sätt att livsmiljöerna för dessa arter inte påverkas negativt. Ett genomförande av planerad väg och bebyggelse kommer innebära att åtgärder behöver vidtas för att säkerställa den större vattensalamanderns och åkergrödans ”kontinuerliga ekologiska funktion” inom området. Det vill säga att arterna ska kunna fortleva inom området även efter den planerade detaljplanen. Därför måste livs-, lek- och övervintringsmiljöer bibehållas, eller nyskapas i samband med anläggande av den planerade bebyggelsen. Om inga åtgärder planeras finns en risk att planen inte kan genomföras.

I dagsläget kan individer troligen spridas mellan Björnkulladammen och det stora diket, åtminstone nattetid, då vägen som skiljer dessa två områden åt endast är mycket sparsamt trafikerad, särskilt nattetid då groddjur är som mest aktiva. Anläggning av nya genomfartsvägar som skiljer dammen och stora diket skulle sannolikt få stora negativa konsekvenser för groddjurs möjligheter att röra sig mellan dessa två områden om trafikmängden ökar.

Om bebyggelse planeras i skogsområdet mellan Flemingsbergsskogens naturreservat och stora diket riskerar man att försämma eller helt mista de ekologiska sambanden mellan dessa områden. Ekologigruppens analys över spridningssamband i kommunen pekar ut flera viktiga områden för groddjur i Flemingsbergsskogen (Ekologigruppen 2018a). Om de ekologiska sambanden försämras kommer det sannolikt få negativa effekter för groddjurspopulationerna i Björnkulla. I planeringsarbete bör groddjurs spridningsmöjligheter beaktas, och om möjligt bör befintliga spridningsvägar förstärkas i området.

Större vattensalamander i Huddinge kommun

En sökning på ArtDatabankens rapportsystem Artportalen (2018, sökperiod 2000-2018) visar fynd av större vattensalamander på ett tiotal platser i Huddinge kommun. I anslutning till utredningsområdet finns arten angiven från stora diket (objekt 1), Björnkulladammen (objekt 2), Visättra ängar sydöst om Visättra, samt vid Flemingsbergsvikens våtmarksområde, beläget cirka 2 km nordost om utredningsområdet. Enligt resultaten av en spridningsanalys för groddjur genomförd av Ekologigruppen (2018a) ligger utredningsområdet inte inom en primär spridningskorridor för groddjur, men är del av ett större kärnområde för groddjursmiljöer.

Exempel på åtgärder för kontinuerlig ekologisk funktion

Det finns flera möjliga åtgärder som kan genomföras i samband med en exploatering för att säkerställa den ekologiska funktionen för groddjur i området. För att möjliggöra spridning av groddjur kan man anlägga så kallade groddjurspassager på lämpliga platser under vägar, vilka medför en säker passage för groddjur. I samband med passager anläggs också ledarmar som styr groddjuren till passagen och hindrar dem från att ta sig upp på vägbanan.

En annan viktig åtgärd är att skapa nya småvatten i området, med fokus på att förbättra de ekologiska sambanden mellan vattenmiljöer i området. Exempel på lämpliga platser

för småvatten är mellan Björnkulladammen (objekt 2) och Flemingsbergsskogen, för att stärka de ekologiska sambanden mellan dessa områden. Även kopplingen mellan stora diket (objekt 1), Björnkulladammen och skogsområden söder om Visättra bör förstärkas. Dessa småvatten bör vara fiskfria och utformas med flacka kanter vilket gynnar groddjur. Etablering av nya dammar/vattendrag är även gynnsamt för biologisk mångfald på en större skala.

Träd som avverkas kan placeras ut på lämpliga ställen i anslutning till småvatten för att på sätt generera lämpliga miljöer för övervintring och födosök för groddjur. Till exempel kan värdet på stora diket förstärkas genom att tillföra död ved och genom att undvika åtgärder som förändrar områdets hydrologiska förutsättningar. Stora diket utgör, utöver lekvatten, sannolikt också en viktig spridningskorridor för områdets groddjur. Det är viktigt att en buffertzona runt diket sparas i syfte att bibehålla miljöns fuktighet och skuggighet.

I anslutning till dammar och andra groddjursmiljöer kan så kallade grodhotell skapas för att förbättra möjligheterna till övervintring. Dessa anläggs genom att en grund grop fylls med stenar uppblandat med död ved. Stenarna täcks på toppen av finare material som möjliggör etablering av gräs och annan vegetation (se exempel i figur 6).

Fortsatt arbete

Denna rapport beskriver förekomster av groddjur inom detaljplaneområdet, samt förslag till åtgärder som kan vidtas för att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion. För att närmare kunna säkerställa hur åtgärder ska utformas för att kommande detaljplaner ska vara genomförbara ser vi ett behov av vidare undersökningar. Framförallt behöver möjliga spridningsvägar undersökas närmare i området, och den planerade bebyggelsens eventuella påverkan på dessa utvärderas. Det är en stor fördel om arbetet med att utforma åtgärder för groddjur genomförs parallellt och i nära kontakt med arbetet att utforma detaljplanen för att minska negativ påverkan på groddjurspopulationer i området.

Föreslagen arbetsgång framöver:

1. Foga samman planerad bebyggelsestruktur och livsmiljöer/spridningsvägar groddjur och utvärdera konsekvenser.
2. Gemensamt föreslå var vi kan göra åtgärder och/eller om vi bedömer att planstrukturen behöver ändras.
3. Ta fram en gemensam bild över hur groddjur och bebyggelse/vägar kan utformas för att uppnå kontinuerlig ekologisk funktion.

Referenser

Groddjursinventering
Björnkulla,
Huddinge kommun
Slutversion
2020-02-11

Tryckta källor

Bina, P. (red.) 2015. Grodans år. Faunaväkeriet uppmärksammar Sveriges groddjur *Amphibia*. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Ekologigruppen 2018. Naturvärdesinventering Flemingsberg-Inventering av naturvärden i syfte att kartlägga ekosystemtjänster och spridningsanalyser i Flemingsberg, Huddinge kommun.

Ekologigruppen 2018a. Ekologiska samband i Huddinge kommun.

Naturvårdsverket 2005. Undersökningstyp: Inventering och övervakning av större vattensalamander (*Triturus cristatus*) Version 1:0: 2005-04-21

Södertörnsekologerna 2008. Södertörnsekologernas groddjursprojekt 2008. Bilaga 3: Huddinge kommun.

Digitala källor

Artportalen (2018-04-09). <http://www.artportalen.se>. Uppgifter om tidigare fynd av groddjur i kommunen. Sökning genomförd för åren 2000-2